

KIẾN NGHỊ

Các giải pháp tái cơ cấu sản xuất và tiêu thụ cá tra

Kính gửi: Thủ tướng Chính phủ

Đồng kính gửi: Phó Thủ tướng Hoàng Trung Hải

Cá tra là nhóm sản phẩm thủy sản xuất khẩu chiến lược của Việt Nam và là mặt hàng cá thịt trắng nuôi chiếm vị trí quan trọng thứ hai trên thị trường thế giới, chỉ sau cá rô phi. Cá tra Việt Nam đã trở thành hiện tượng đột phá, đạt được những thành tựu vượt trội, được coi là kỳ tích trong lịch sử phát triển ngành thủy sản thế giới và đang có nhiều tiềm năng và cơ hội tiếp tục phát triển mạnh.

Chỉ trong vòng mười hai năm (2000-2012), phương thức nuôi cá tra đã chuyển biến nhanh sang nuôi ao thâm canh mật độ cao; năng suất nuôi đã tăng lên 500 tấn/ha; sản lượng nuôi cá tra đã vượt 1.300.000 tấn; sản lượng thành phẩm xuất khẩu tăng lên đến hơn 600.000 tấn, kim ngạch xuất khẩu đạt đến 1,8 tỷ USD; thị trường xuất khẩu mở rộng nhanh chóng đến 136 nước và vùng lãnh thổ, ở tất cả châu lục.

Ngành cá tra càng có ý nghĩa quan trọng về kinh tế và xã hội, bởi nó chỉ sử dụng một diện tích rất nhỏ bé để nuôi (khoảng 6.000 ha mặt nước nuôi thương phẩm, bằng 1% diện tích nuôi tôm), hầu như chưa đòi hỏi đầu tư nhà nước mà vẫn có năng lực cạnh tranh rất cao, tạo ra việc làm cho hàng chục vạn công nhân và nông ngư dân, góp phần chuyển dịch cơ cấu kinh tế, nhất là ở các vùng nông thôn Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL).

Tuy nhiên, sau thời kỳ phát triển nóng, từ năm 2008 đến nay ngành sản xuất cá tra Việt Nam đang đối diện nhiều khó khăn, thách thức ngày càng gay gắt, sản xuất và xuất khẩu cá tra chững lại, biến động theo chiều hướng xấu. Theo Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, diện tích và sản lượng nuôi cá tra 9 tháng đầu năm 2013 của các địa phương chỉ đạt khoảng 5.600 ha, giảm đến 13%, sản lượng cá tra đã thu hoạch chỉ đạt 723.000 tấn, giảm đến 11% so cùng kỳ năm trước. Uy tín chất lượng của sản phẩm phi lê đông lạnh cá tra tại nhiều thị trường bị suy giảm khá nghiêm trọng, tỷ trọng sản phẩm giá trị gia tăng rất thấp (chưa đạt 1% tổng giá trị xuất khẩu cá tra). Doanh nghiệp và người nuôi cá tra đã và đang phải trải qua giai đoạn cực kỳ khó khăn, nhiều doanh nghiệp đứng trước nguy cơ phá sản, nhiều người nuôi treo ao hay chuyển nghề.

Về mặt xuất khẩu, thị trường EU giảm liên tục, từ mức 581 triệu USD năm 2008 xuống còn 425 triệu USD năm 2012, với tốc độ trên 5%/năm, thậm chí năm 2012 giảm tới 18,8%. Tỷ trọng của thị trường EU giảm xuống gần một nửa, từ 48% năm 2007 xuống còn 24,4% năm 2012. Trong 8 tháng đầu năm 2013, xuất khẩu cá tra sang EU tiếp tục đà suy giảm: giá trị chỉ đạt 254 triệu USD (giảm 12,9% so với cùng kỳ năm 2012), tỷ trọng thị trường chỉ còn 22,4%.

Bên cạnh những tác động bất lợi từ bên ngoài, những khó khăn khách quan trong nước và sự yếu kém của các doanh nghiệp ngành cá tra, thì các tồn tại về cơ chế quản lý Nhà nước trong việc kiểm soát sản lượng để chủ động tác động cân đối cung-cầu và thiếu cơ chế hạn chế sự cạnh tranh thiếu lành mạnh giữa các chủ thể của chuỗi giá trị dưới áp lực dư thừa sản lượng, là hai nguyên nhân chủ yếu tạo thêm khó khăn và ách tắc trong ngành kinh tế quan trọng này.

Hiệp hội Chế biến và Xuất khẩu Thủy sản Việt Nam (VASEP) rất hoan nghênh việc Chính phủ chủ trương soạn thảo và ban hành Nghị định về quản lý sản xuất và xuất khẩu cá tra như một ngành sản xuất kinh doanh có điều kiện, và rất mong muốn đóng góp thêm một số giải pháp cụ thể về quản lý để quá trình tái cơ cấu ngành cá tra diễn ra thuận lợi và đúng hướng.

Thực hiện kết luận của Phó Thủ tướng Hoàng Trung Hải tại cuộc họp bàn về sản xuất, tiêu thụ sản phẩm lúa gạo, thủy sản, chăn nuôi (được Văn phòng Chính phủ thông báo tại văn bản số 216/TB-VPCP ngày 11/6/2013), ý kiến chỉ đạo của Phó Thủ tướng trong chuyến công tác đến thăm Cảng Zeebrugge (Bỉ) ngày 26/9/2013; để thảo luận về các giải pháp đổi mới quản lý ngành cá tra, Hiệp hội VASEP đã tổ chức họp các doanh nghiệp cá tra ĐBSCL tại trụ sở Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ, Tp Cần Thơ, ngày 24/10/2013.

Hội nghị đã được sự đồng thuận rất cao của Lãnh đạo Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ, Hiệp hội Cá tra và cộng đồng doanh nghiệp. Trên cơ sở đó, thay mặt các doanh nghiệp sản xuất và xuất khẩu cá tra, Hiệp hội Chế biến và Xuất khẩu Thủy sản Việt Nam xin kính đề nghị Thủ tướng Chính phủ xem xét, ban hành quy định và chỉ đạo thực hiện 2 giải pháp cơ bản mang tính đột phá sau đây, tạo phương thức mới để thực hiện việc tái cơ cấu ngành cá tra theo hướng phát triển bền vững:

1) *Áp dụng cơ chế kiểm soát hạn ngạch (quota) sản lượng nuôi cá tra phù hợp với nhu cầu thị trường.*

Để hạn chế hiện tượng thừa thiếu sản lượng cá tra do thiếu cơ chế liên hệ giữa khâu sản xuất nguyên liệu với khâu chế biến, xuất khẩu và tiêu thụ, đề nghị Chính phủ cho phép Bộ Nông nghiệp và PTNT áp dụng cơ chế phân bổ và kiểm soát hạn ngạch sản lượng nuôi cá tra.

Hàng năm, căn cứ dự báo tình hình thị trường xuất khẩu và tiêu thụ nội địa do Hiệp hội VASEP hiệp ý với Bộ Công Thương cung cấp, Bộ Nông nghiệp và PTNT cùng VASEP, Hiệp hội Cá tra Việt Nam thảo luận với các Ủy ban Nhân dân và hiệp hội thủy sản các tỉnh ĐBSCL đồng thuận mức tổng sản lượng cá tra năm sau và thống nhất phân bổ quota cho từng tỉnh. Sau khi Bộ NN&PTNT ban hành quyết định về xác định và phân bổ quota, UBND tỉnh cùng với hiệp hội thủy sản tỉnh phân bổ quota sản lượng nuôi cá tra cho từng trại nuôi cá tra đã được cấp phép, phù hợp điều kiện tự nhiên và năng lực của từng trại; đồng thời chịu trách nhiệm quản lý, kiểm soát việc thực hiện quota đó.

Việc quản lý quota sản lượng có thể được thực hiện theo các nguyên tắc sau:

- a) Quản lý theo toàn chuỗi sản xuất cá tra, bắt đầu từ khâu thả giống.
- b) Chỉ cấp quota cho các ao nuôi đủ điều kiện, đã đăng ký và được cấp phép.
- c) Mỗi lô cá nuôi phải có hồ sơ xuất xứ hợp pháp và doanh nghiệp phải cung cấp hồ sơ xuất xứ cá nguyên liệu khi xuất khẩu.

2) **Áp dụng thí điểm cơ chế một đầu mỗi dịch vụ xuất khẩu**

Để tổ chức lại xuất khẩu, giảm chi phí và hạn chế cạnh tranh không lành mạnh, nâng cao giá bán, Đề nghị Thủ tướng Chính phủ cho phép Hiệp hội VASEP áp dụng thí điểm việc tổ chức một đầu mỗi dịch vụ xuất khẩu cá tra sang thị trường EU. Cụ thể như sau:

a) **Cơ chế:** Thiết lập một đầu mỗi dịch vụ xuất khẩu và phân phối sản phẩm cá tra cho thị trường EU, đảm nhiệm các khâu: dịch vụ đại lý, vận chuyển, logistics, kho ngoại quan, bán đấu giá trên sàn điện tử, phân phối đến khách hàng và dịch vụ đại lý thanh toán.

b) **Địa điểm:** Cảng Zeebrugge (Bỉ).

c) **Đối tượng:** Tất cả các lô hàng phile đông lạnh cá tra của các doanh nghiệp Việt Nam xuất khẩu sang thị trường 28 nước thành viên EU.

Ưu điểm của phương thức tổ chức này là:

- Giảm đáng kể chi phí vận chuyển từ Việt Nam sang EU.
- Các doanh nghiệp có cơ hội bán hàng trực tiếp cho các chuỗi siêu thị và các nhà bán lẻ lớn của EU, nhờ đó giá cá tra sẽ được nâng lên đáng kể.
- Giá cá được thị trường xác lập qua cơ chế đấu giá công khai, giúp loại trừ được nguy cơ của các vụ kiện chống bán phá giá ở EU
- Việc thanh toán sẽ minh bạch và nhanh chóng, tránh được tình trạng nợ đọng
- Do không còn sức ép cạnh tranh nội bộ chỉ bằng giá để giành thị phần, các DN ngành cá tra cũng sẽ khắc phục được tình trạng giảm chất lượng để giảm giá bán cho các nhà nhập khẩu trung gian.
- Minh bạch thông tin chất lượng sản phẩm sẽ giúp nâng cao chất lượng, tiến tới xây dựng một thương hiệu quốc gia chung cho cá tra Việt Nam.

Ngoài ra, đề nghị Chính phủ chỉ đạo các Bộ ngành xem xét các nội dung sau đây, để xây dựng và ban hành chính sách, cơ chế tăng cường quản lý ngành cá tra :

- Xây dựng chương trình nâng cao chất lượng và phòng bệnh cho cá tra giống: hỗ trợ doanh nghiệp thiết lập các cơ sở ương giống lớn theo công nghệ hiện đại, trong môi trường được kiểm soát; cá giống được lựa chọn, phân loại, kiểm dịch và tiêm vắc xin phòng bệnh trước khi cung cấp cho các vùng nuôi.

- Kiểm soát chất lượng thức ăn nuôi cá: Tập trung kiểm soát các chỉ tiêu chất lượng thức ăn nuôi cá tra (về hàm lượng đạm hữu cơ, các hóa chất, phụ gia tăng trọng, kháng sinh,...); chú trọng khuyến khích việc sử dụng nguồn nguyên liệu trong nước thay thế nhập khẩu để sản xuất thức ăn nuôi cá.

- Tạo nguồn tài chính tập trung để phát triển và bảo vệ thị trường ngành cá tra: Xem xét cho phép thu phí với mức thu 0,01 USD/kg phile đông lạnh xuất khẩu để phục vụ cho xúc tiến thương mại, chi phí cho các vụ kiện thương mại, đấu tranh với các rào cản và xúc tiến các hoạt động phát triển ngành cá tra.

Kính mong Thủ tướng Chính phủ xem xét những kiến nghị nêu trên, đồng thời chỉ đạo các Bộ ngành và cơ quan liên quan triển khai các biện pháp quyết liệt và hữu hiệu, hỗ trợ việc nuôi, chế biến, xuất khẩu cá tra trong giai đoạn nhiều khó khăn hiện nay. Cộng

đồng nông dân và doanh nghiệp sản xuất và xuất khẩu cá tra tin tưởng và cam kết với Chính phủ sẽ tích cực tham gia thực hiện các nhóm giải pháp nhằm đưa ngành cá tra và thủy sản nói chung thành ngành sản xuất có phương thức quản lý hiện đại, đạt hiệu quả cao về kinh tế - xã hội - bảo vệ môi trường, trở thành niềm tự hào của Việt Nam.

Nơi nhận:

- Như trên
- Văn phòng Chủ tịch Nước
- Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ
- Văn phòng Chính phủ
- Bộ NN&PTNT
- Bộ Công Thương
- Bộ Tài chính
- Tổng Cục Thủy sản
- Hiệp hội Cá Tra
- Các Ủy viên BCH và BKS
- VPĐD Hiệp hội tại Hà Nội
- Lưu VPHH

**TM. BAN CHẤP HÀNH HIỆP HỘI CHẾ BIẾN
VÀ XUẤT KHẨU THỦY SẢN VIỆT NAM
KT. CHỦ TỊCH HIỆP HỘI
PHÓ CHỦ TỊCH**

Nguyễn Hữu Dũng